

Other capital funds from the perspective of accounting and the Commercial Code

Martina Mateášová

University of Economics in Bratislava
Dolnozemska cesta 1/b
852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: martina.mateasova@euba.sk

Abstract: *The contribution will focus on one item of equity, namely other equity funds. Interesting technical discussions have been taking place since 1993 as they are currently only regulated in accounting rules where only their creation is adjusted and not their use. At the same time, the issue of raising equity is also very often addressed by a deposit that is not a contribution to equity and is a question of significant undercapitalisation in many entities. For this reason, a draft amendment to the Commercial Code was submitted. The amendment introduces the concept of capital funds, including the creation and use of capital funds.*

Keywords: *equity, other capital funds, accounting, Commercial Code*

JEL codes: M40, M41

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

V účtovníctve sa na majetok uplatňuje dvojaký pohľad. Okrem poznania majetku podľa jeho formy, druhov a účelu, na ktorý sa používa, je veľmi dôležité poznať odkiaľ – z akých zdrojov sa majetok získal (Šlosárová a kol. 2016). Je veľmi dôležité poznať zdroje majetku. Profesor V. Králiček v práci pod názvom Nástin prednášok z podnikového počtovníctva, Účtovníctvo I. Základy teórie účtovnej techniky okrem iného poukázal aj na dôležitosť obsiahnutia majetku z hľadiska rýdze právneho (Králiček, 2003). Právne hľadisko nepoukazuje na majetok, aký účtovná jednotka má, ale poukazuje na pramene, odkiaľ majetok do účtovnej jednotky „priplynul“, niekto ho musel do účtovnej jednotky vložiť, niekomu je účtovná jednotka za časť majetku dlžná. Predmetom účtovníctva v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o účtovníctve) v účtovných jednotkách, je účtovanie o skutočnosti, a to o stave a pohybe majetku, stave a pohybe záväzkov, rozdiel majetku a záväzkov, výnosoch, nákladoch, príjmoch, výdavkoch, výsledku hospodárenia účtovnej jednotky a zároveň aj vykazovanie týchto skutočností v účtovnej závierke. Predmetom vykazovania v účtovnej závierke sú aj iné aktíva a iné pasíva. Zákon o účtovníctve ustanovuje podmienky a všeobecné pravidla, ktoré sú záväzné nielen pre podnikateľské účtovné jednotky, ale aj ostatné účtovné jednotky. Z toho vyplýva, že pojem vlastné imanie vôbec nepoužíva, v tejto súvislosti uvádza len „rozdiel majetku a záväzkov“ (definuje vlastné imanie nepriamym spôsobom). Rozdielová veličina neznamena, že sa vlastné imanie uvádza ako jediná položka. Jednotlivé zložky vlastného imania vymedzuje až Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej postupy účtovania). Podľa postupov účtovania je vlastné imanie (zastrešujúci termín) spoločný názov pre vlastné zdroje majetku: základné imanie, kapitálové fondy, fondy tvorené zo zisku, výsledok hospodárenia minulých rokov a výsledok hospodárenia bežného účtovného obdobia. Pri charakterizovaní vlastného imania podľa súčasnej slovenskej právnej úpravy musíme vychádzať predovšetkým zo zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej Obchodný zákonník), ktorý predstavuje základný prameň slovenského obchodného práva (Ondrušová, 2014). Obchodný zákonník definuje vlastné imanie ako čisté obchodné imanie, ktorým je obchodný majetok po odpočítaní záväzkov vzniknutých podnikateľovi v súvislosti s podnikaním. Čisté obchodné imanie je obchodnoprávnym pojmom, vyjadruje rozdiel medzi hodnotou obchodného majetku a záväzku, vzniknutých

pri podnikaní (Máziková, 2010). Z tohto dôvodu je na zamyslenie, či by nebolo presnejšie označenie nie čisté obchodné imanie, ale čistý obchodný majetok. Z právneho hľadiska predstavuje vlastné imanie kvantifikovateľný nárok majiteľov obchodnej spoločnosti na majetku obchodnej spoločnosti. Závazky vždy znižujú nárok majiteľov na majetku obchodnej spoločnosti (Máziková & Ondrušová, 2015). Od termínu čisté obchodné imanie je nevyhnutné odlišiť aj pojem obchodné imanie. Význam pojmu obchodné imanie je dôležitý z pohľadu právneho, z hľadiska účtovného nemá podstatný význam. Naopak pojem čisté obchodné imanie je pojmom účtovným, pretože vyjadruje, akú hodnotu by mal majetok podnikateľa, keby uhradil všetky záväzky. Po novelizácii Obchodného zákonníka zákonom č. 500/2001 Z. z. bola doplnená aj definícia vlastného imania. Vlastné imanie tvoria vlastné zdroje financovania obchodného majetku podnikateľa podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o účtovníctve. Z uvedeného vyplýva, že Obchodný zákonník používa dva odlišné pojmy na označenie vlastného imania – čisté obchodné imanie a vlastné imanie (Máziková, 2010). V príspevku sa budeme venovať jednej položke vlastného imania, konkrétne ostatným kapitálovým fondom. Zaujímavá odborná diskusia sa o nich vedie už od roku 1993 nakoľko v súčasnosti sú upravené len v účtovných predpisoch, kde je upravená len ich tvorba a nie ich použitie. Zároveň sa veľmi často rieši aj otázka zvýšenia vlastného imania vkladom, ktorý nie je vkladom do základného imania a je vzhľadom na výraznú podkapitalizáciu v mnohých účtovných jednotkách otázkou (Vašeková, 2016). V tomto príspevku budeme pojmy účtovná jednotka a obchodná spoločnosť považovať za synonymum.

2 Metodológia a zdrojové údaje

Ku kapitálovým fondom patria ostatné kapitálové fondy spolu s emisným áziom a tou časťou zákonného rezervného fondu, ktorá je tvorená vkladmi spoločníkov, nie zo zisku účtovnej jednotky. Vklad do ostatných kapitálových fondov by sme mohli zjednodušene charakterizovať nasledovne (Farkaš, 2012):

- ide o dobrovoľný vklad, nakoľko v Obchodnom zákonníku nie je vôbec upravený;
- je to vklad, ktorý nie je vkladom do základného imania a nepredstavuje ani emisné ážio, ani zákonný rezervný fond a nie je vkladom v zmysle Obchodného zákonníka (účtovné predpisy chápu pojem vklad širšie, ako ho chápe Obchodný zákonník);
- je v súlade so zásadou ochrany veriteľov spoločnosti, pretože túto ochranu neznižuje, ale naopak, zvyšuje. Vklad zvyšuje vlastné imanie spoločnosti, čím sa zvyšuje ochrana veriteľov spoločnosti;
- je flexibilnejší ako vklad do základného imania, nakoľko na rozdiel od základného imania sa nezapisuje do obchodného registra;
- patria medzi „iné vlastné zdroje“.

V zmysle postupov účtovania sa ostatné kapitálové fondy účtujú na účte 413 – *Ostatné kapitálové fondy*. Na tomto účte sa účtujú ostatné peňažné kapitálové vklady aj nepeňažné kapitálové vklady, ktoré pri ich vytvorení nezvyšujú základné imanie účtovnej jednotky a nie je pre ne v predchádzajúcich účtoch tejto účtovej skupiny samostatný syntetický účet. V prospech účtu sa účtuje najmä bezodplatne prijatý majetok od spoločníkov, členské podiely v družstvách na družstevnú bytovú výstavbu. V postupoch účtovania je teda upravené účtovanie týchto fondov, konkrétne tvorba, nie použitie. Vzhľadom k tomu, že nie je použitie ostatných kapitálových fondov upravené, mohli by sme povedať, keďže vklad je dobrovoľný, tak aj ich použitie nepodlieha obmedzeniam. Pri distribúcii spoločníkom je nevyhnutné ale zohľadniť test vlastného imania, podľa ktorého hodnota vlastného imania po výplate ostatných kapitálových fondov (patria k iným vlastným zdrojom) spoločníkom nesmie klesnúť pod hodnotu základného imania, zákonného rezervného fondu a ďalších fondov, ktoré sa podľa zákona, alebo stanov nemôžu použiť na plnenie spoločníkom. Právnymi predpismi nie sú tiež stanovené žiadne lehoty na splatenie ostatných kapitálových fondov, a preto ani žiadne sankcie za ich nesplatenie. Preto je potrebné k ostatným kapitálovým fondom pristupovať opatrne, aby sa zabránilo rôznym manipuláciám s nimi a teda aj manipuláciám s vlastným imaním.

Problém nastáva hlavne pri analýze jednotlivých ustanovení Obchodného zákonníka, ktorý pojem ostatné kapitálové fondy explicitne neuvádza. Iba sa nepriamo odkazuje na vlastné

zdroje financovania podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o účtovníctve. Ostatné kapitálové fondy nie sú tvorené zo zisku, ale vkladmi (respektíve skôr by sme mohli povedať, že príplatkami) spoločníkov (Farkaš, 2012). Napriek tomu, že Obchodný zákonník nijako nerieši v súčasnosti ani ich vytváranie ani ich použitie, podľa môjho názoru sa môžeme oprieť o premisu, že to čo nie je zakázané majú účtovné jednotky povolené. Potom by malo platiť aj to, že keď Obchodný zákonník neupravuje príspevky do kapitálových fondov, neznamená to, že ich spoločníci nesmú vložiť, a tým zvýšiť vlastné imanie účtovnej jednotky. A v zmysle rovnakej zásady by mohla účtovná jednotka prostriedky z ostatných kapitálových fondov následne použiť na čokoľvek, čo nie je zákonom zakázané. Zároveň je, ale potrebné poukázať aj na to, že vrátenie takýchto príspevkov spoločníkovi mimo rámca Obchodného zákonníka, by nemalo byť možné. Mohli by sme to zdôvodniť tým, že príspevok do ostatných kapitálových fondov je bezodplatným odovzdaním konkrétneho majetku v prospech účtovnej jednotky, ktorý si spoločník nemôže nárokovať späť, rovnako ako si nemôže nárokovať vrátenie vkladu. Avšak tak ako pri vklade, aj v tomto prípade platí, že síce spoločníci nemajú nárok na konkrétnu vec, majú nárok na svoj podiel v rámci distribúcie podľa Obchodného zákonníka.

Z vyššie uvedenej zjednodušenej analýzy, by sme mohli urobiť nasledovné závery. Príspevok do ostatných kapitálových fondov by teda mal byť možný. Zároveň je potrebná zmena v Obchodnom zákonníku a to aj v záujme správnej transpozície európskeho práva. Vytváranie ostatných kapitálových fondov by malo byť podporované aj z toho dôvodu, že zvyšujú ochranu veriteľov. Kapitálové fondy sú totiž súčasťou vlastných zdrojov účtovnej jednotky. Okrem toho príspevky účtované na účte 413 – *Ostatné kapitálové fondy* sú podstatne flexibilnejšie, ako zvýšenie základného imania, a preto je tento účet ideálnym riešením pre situácie, ak účtovnej jednotke hrozí, že sa dostane do predĺženia, hrozí jej existenčný problém (úpadok). Hroziaci úpadok je definovaný priamo v Obchodnom zákonníku ako pomer vlastného imania (súčasťou sú kapitálové fondy) a záväzkov. Pre rok 2016 platí, že účtovnej jednotke hrozí úpadok vtedy, ak pomer jej vlastného imania a záväzkov je menej ako 4 ku 100, pre rok 2017 pomer 6 ku 100 a od roku 2018 bude pre posúdenie hroziaceho úpadku platiť pomer 8 ku 100. Znamená to, že účtovné jednotky s nízkym vlastným imaním na účely zabránenia kríze budú musieť vlastné imanie zvyšovať, a to napríklad ďalšími vkladmi vlastníkov do základného imania. Zároveň je potrebné povedať, že účtovné jednotky by sa mohli vyhnúť úpadku okrem zvýšenia základného imania aj vložením dobrovoľného vkladu do kapitálového fondu, ktorý je menej administratívne náročným, je flexibilnejším a podstatne rýchlejšim riešením ako zvýšenie základného imania. Okrem toho je nevyhnutné zdôrazniť, že k ostatným kapitálovým fondom je potrebné pristupovať veľmi opatrne, aby sa zabránilo rôznym manipuláciám s nimi, a teda aj s vlastným imaním, nakoľko právnymi predpismi nie sú stanovené žiadne lehoty na jeho splatenie a preto ani žiadne sankcie za jeho nesplatenie.

3 Výsledky a diskusia

Ostatné kapitálové fondy, tak ako sme uviedli v predchádzajúcej časti, sú čiastočne upravené len v účtovných predpisoch. Obchodný zákonník už v súčasnosti na viacerých miestach pracuje s pojmom tzv. iných vlastných zdrojov. Aplikačná prax však neustále signalizuje viaceré nejasnosti ohľadom ich tvorby a rozdeľovania. Táto otázka sa stala o to viac akútnou po zavedení ustanovení o kríze kapitálovej obchodnej spoločnosti. Z uvedeného dôvodu bol v súčasnosti predložený návrh novely, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Návrh novely vychádza z Plánu legislatívnych úloh na rok 2017 súvislosti s plnením Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky. Novelou sa zavádza koncept kapitálových fondov zahrňujúci vytvorenie ako aj využívanie kapitálových fondov a tým sa eliminujú aj niektoré nedostatky, ktoré sme uviedli v predchádzajúcej časti. Spoločnosť bude môcť vytvoriť kapitálový fond z príspevkov akcionárov. Vytvorenie kapitálového fondu z príspevkov akcionárov musí byť ale upravené v zakladateľskej zmluve alebo v stanovách. Ak pôjde o vytvorenie kapitálového fondu z príspevkov akcionárov pri vzniku spoločnosti, musia ho schváliť zakladatelia. Ak pôjde o vytvorenie kapitálového fondu z príspevkov akcionárov za trvanie spoločnosti, musí ho schváliť valné zhromaždenie. Príspevkom do kapitálového fondu bude môcť byť to, čo môže

byť predmetom vkladu (tzn. vkladu do základného imania). V prípade nepeňažných vkladov, bude potrebné uplatniť pravidlá pre stanovenie hodnoty príspevkov tak ako pri vkladoch. Novelou zákona sa zavádzajú aj pravidlá splácania príspevku do kapitálového fondu. Na splatenie príspevku akcionára do kapitálového fondu sa primerane použijú ustanovenia o vkladoch a za kapitálový fond sa budú považovať až okamihom splatenia. Týmto sa čiastočne zabráni rôznym manipuláciám s ním a zároveň aj s vlastným imaním. Ak osobitný predpis neustanovuje inak, splatený kapitálový fond z príspevkov akcionárov bude možno použitý na prerozdelenie medzi akcionárov alebo na zvýšenie základného imania, ak tak ustanovuje zakladateľská zmluva alebo stanovy, a to na základe rozhodnutia valného zhromaždenia. Kapitálový fond z príspevkov akcionárov nebude možné použiť na prerozdelenie medzi akcionárov, ak je spoločnosť v kríze, alebo ak by sa v dôsledku prerozdelenia kapitálového fondu z príspevkov akcionárov dostala do krízy. Ak sa má splatený kapitálový fond z príspevkov akcionárov použiť na prerozdelenie medzi akcionárov, najneskôr 60 dní vopred sa musí zverejniť oznámenie o výške jeho prerozdelenia.

Záver

V príspevku sme sa venovali jednej položke vlastného imania, konkrétne ostatným kapitálovým fondom, nakoľko sa o nich vedie zaujímavá odborná diskusia už od roku 1993. Aplikačná prax však neustále signalizuje viaceré nejasnosti ohľadom ich tvorby a rozdeľovania. Táto otázka sa stala o to viac akútnou po zavedení ustanovení o kríze kapitálovej obchodnej spoločnosti. V súčasnosti sú ostatné kapitálové fondy upravené len v účtovných predpisoch, kde je upravená len ich tvorba a nie ich použitie. Obchodný zákonník už v súčasnosti na viacerých miestach pracuje s pojmom tzv. iných vlastných zdrojov. Z uvedeného dôvodu bol v súčasnosti predložený návrh novely, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. V príspevku sme uviedli aj očakávané zmeny v Obchodnom zákonníku sťahujúce sa k ostatným kapitálovým fondom.

Príslušnosť ku grantovej úlohe

Príspevok je výstupom z výskumného projektu: VEGA č. 1/0935/16, Využitie elektronického finančného vykazovania na báze jazyka XBRL.

Literárne zdroje a iné odkazy

FARKAŠ, R., 2012: *Vlastné imanie obchodných spoločností – účtovné aspekty*. Bratislava: IURA EDITION. 2012. 168 s. ISBN 978-80-8078-516-1. S. 168.

KRÁLIČEK, V., 2003: *Nástin prednášok z podnikového počtovníctva. Účtovníctvo I. Základy teórie účtovnej techniky*. Účelová publikácia pre KPMG, spol. s.r.o., Bratislava : IURA EDITION, 2003.

MÁZIKOVÁ, K., 2010: *Zmeny vlastníckych transakcií v obchodných spoločnostiach z pohľadu účtovníctva*. Bratislava: IURA EDITION. 2010. 172 s. ISBN 979-80-8078-363-1.

MÁZIKOVÁ, K. - ONDRUŠOVÁ, L., 2015. Ownership interests on a share capital. In *Journal of East European science and research : scientific peer-reviewed journal*. - Bratislava : European Institute for Development and Education, 2015. ISSN 1338-3302, 2015, vol. 6, no. 1, p. 201-207. VEGA V-14-035-00 (2014-2016).

ONDRUŠOVÁ, L., 2014: *Peňažné a nepeňažné vklady spoločníkov do základného imania*. In *Podvojný účtovníctvo v teórii a praxi [elektronický zdroj] : zborník vedeckých prác z medzinárodnej konferencie, 5. jún 2014, Nitra.2014*. - ISBN 978-80-552-1221-0. - S. 81-84 CD-ROM.

ŠLOSÁROVÁ, A. a kol., 2016: *Účtovníctvo*. 2. preprac. a dopl. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. 293 s. ISBN 978-80-8168-444-9.

VAŠEKOVÁ, M., 2016. *Contributions to capital and loans from shareholders in terms of commercial law, accounting and tax legislation in Slovakia*. In *Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace. Mezinárodní vědecká konference. Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace : sborník z [16.] mezinárodní vědecké konference : Vranov nad Dyjí, Česko, 13. - 15. září 2016*. - Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2016. ISBN 978-80-245-2157-2.

Cryptocurrencies under Slovak Act on Accounting

Tomáš Matuský¹

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava 5, Slovak Republic
E-mail: tomas.matusky@gmail.com

Abstract: *The article aims to define cryptocurrencies as a new form of virtual medium of exchange and to analyse its accounting under Slovak Act on Accounting. In the article we describe identified lack of general regulation of cryptocurrencies as well lack of regulation and guidance in the area of accounting. Based on available literature and analysis of multinational organisations, we analyse the possible approaches to classification of cryptocurrencies from accounting perspective and describe our point of view on how should be accounted for cryptocurrencies under legal regulation of accounting under Slovak Act on Accounting.*

Keywords: *cryptocurrency, accounting, legislation*

JEL codes: M 41

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

Kryptomeny, často nazývané aj ako virtuálne meny alebo digitálne peniaze, sú digitálna forma prostriedku výmeny. Virtuálnymi (digitálnymi) menami sú však aj iné formy digitálnych peňazí rozšírených prevažne v oblasti virtuálneho hazardu alebo počítačových hier. Tieto meny sú využívané na stávkovanie, ako kredit na online poker alebo ruletu, alebo ako takzvané „zlatky“ v rôznych online a mobilných hrách ako napríklad World of Tanks, World of Warcraft, Candy Crash Saga a mnohých iných.

Virtuálne meny nie sú vo všeobecnosti regulované žiadnym právnym predpisom vo väčšine krajín sveta. Používanie virtuálnych mien špecificky povoľuje iba niekoľko krajín sveta ako napríklad Nemecko a Japonsko. Napriek ich akceptácii aj tieto krajiny spolu s ostatnými krajinami sveta upozorňujú pred používaním virtuálnych mien z dôvodu, že nie sú regulované, ich cena výrazne kolíše a môžu byť zneužitú na financovanie nelegálnej činnosti.

V rámci európskej únie zverejnila Európska centrálna banka v októbri 2012 správu, v ktorej identifikovala kryptomeny ako jednu z 3 typov virtuálnych mien. V úvode správy Európska centrálna banka upozorňuje, že virtuálne meny a teda aj kryptomeny nie sú upravené právom, nie sú regulované žiadnou autoritou a nespĺňajú náležitosti zákonného platidla. V správe sa uvádza definícia virtuálnej meny, ktorá je typ neregulovaných, digitálnych peňazí, ktoré sú vydávané a zvyčajne kontrolované ich tvorcami, a sú používané a akceptované medzi členmi danej virtuálnej komunity (European Central Bank, 2012). Pre ľahšie pochopenia Európska centrálna banka v správe uviedla maticu, v ktorej zatriedila jednotlivé druhy peňazí podľa ich právneho štatútu a formy. Uvedenú maticu uvádzame v *Tabuľke 1 Matica peňazí*.

Tabuľka 1 Matica peňazí

Právny štatút	Neregulované	- Určité typy miestnych (lokálnych) peňazí	- Virtuálne meny
	Regulované	- Bankovky a mince	- E-peniaze - Peniaze v komerčných bankách (vklady)
		Fyzická	Digitálna
Forma peňazí			

Zdroj: European Central Bank. (2012, October). Virtual Currency Scheme.

Kryptomeny na rozdiel od tradičných národných mien nie sú centrálné riadené a ich tvorba je pevne stanovená na základe vytvoreného algoritmu. Tvorca kryptomeny môže nastaviť fixný ročný prírastok, prírastok na klesajúcej báze alebo úplne zakázať prírastok prostriedkov danej kryptomeny. Najznámejšia kryptomena bitcoin má prírastok nastavený na klesajúcej báze s vopred stanoveným limitom 21 miliónov bitcoinov. Každé 4 roky prírastok nových bitcoinov klesá na polovicu, čím sa tvorcovia snažili napodobniť klesajúce množstvo vyťažovaných zdrojov ako je napríklad zlato alebo striebro v čase. V čase písania príspevku (august 2017) objem dostupných bitcoinov prekročil hranicu 16,5 miliónov, čo sa po prepočte na menu euro pri kurze v čase písania príspevku rovnalo približne 57,7 miliardy eur. Cena kryptomien sa odvíja od dopytu a ponuky na viacerých zmenárenských platformách.

Kryptomeny sú celosvetový prostriedok výmeny a sú rovnaké v každom štáte sveta bez ohľadu na rozdiely v jurisdikcii, zákonoch alebo vyspelosti ekonomiky štátu. Z uvedeného dôvodu na kryptomeny nevlývajú zmeny makroekonomických veličín ako úroková miera a inflácia v danom štáte, kde sa používateľ kryptomeny nachádza. Kryptomeny z krátkodobého hľadiska reagujú na skutočnosti, ktoré ohrozujú fungovanie systému kryptomeny poklesom ich hodnoty. Dlhodobý vývoj hodnoty najrozšírenejšej kryptomeny bitcoin je zobrazený v *Grafe 1 Vývoj ceny bitcoinov*.

Graf 1 Vývoj ceny bitcoinov (v USD, od 18. júla 2010)

Zdroj: coindesk.com, Retrieved on August 14, 2017.

Ako je z Grafu 1 Vývoj ceny Bitcoinov vidieť, dopyt po tejto kryptomene a teda aj jej cena neustále rastie, o čom svedčí štvornásobný nárast ceny za posledných 8 mesiacov. Okrem Bitcoinov sa vlnu využívania alternatívnych spôsobov platby snažia zachytiť aj iné kryptomeny, z pomedzi ktorých uvádzame kryptomenu Ethereum, ktorá v priebehu posledného roka zvýšila svoju hodnotu o 300%.

Kryptomeny sa za dobu ich existencie vytvorili svoje miesto na trhu. Pre jednoduchosť a rýchlosť spracovania platieb ich využívajú nielen bežný užívatelia, ale aj podniky na realizáciu platieb. Zároveň pre pri výmene kryptomien za tradičné meny, pri spracovaní platby alebo pri spravovaní virtuálnej peňaženky dochádza k podnikateľskej činnosti, ktorú jednotlivé podniky povinné zachytiť vo svojom účtovníctve. Oblasť účtovania kryptomien nie je špecificky upravená podobne ako je to v prípade ich právnej úpravy. V praxi preto vznikajú rôzne otázky v súvislosti ich klasifikáciou kryptomien v rámci zložiek podniku a následne v súvislosti so samotným zaúčtovaním kryptomien.

2 Metodológia a zdrojové údaje

V rámci príspevku sa budeme venovať posúdeniu kryptomien ako prostriedku výmeny z pohľadu účtovníctva v Slovenskej republike. Nakoľko ani v práve Slovenskej republiky ani vo svete neexistuje žiadny právny alebo inak záväzný predpis, metodický pokyn alebo usmernenie, ktoré by špecifikovalo požiadavky na účtovanie kryptomien, je potrebné vychádzať zo všeobecných ustanovení úpravy účtovníctva.

Pri riešení problematiky účtovania kryptomien sme vychádzali z odbornej literatúry a informácií dostupných k uvedenej problematike, ktoré zverejnili jednotlivé orgány vlád,

vládne organizácie, regulačné orgány alebo nadnárodné organizácie zaoberajúce sa problematikou účtovníctva. Zároveň sme analyzovali právne predpisy upravujúce účtovníctvo v Slovenskej republike a na základe tejto analýzy sme identifikovali položky súvahy, ktorým požiadavkám by kryptomeny vyhovovali a od nich sa následne odvíjalo aj účtovanie kryptomien. Jednotlivé spôsoby prístupu ku kryptomenám z účtovného pohľadu sme podrobne analyzovali a dospeli k možnej aplikácii právnej úpravy účtovníctva pri účtovaní kryptomien.

V príspevku budeme pre obmedzený rozsah analyzovať iba sústavu podvojného účtovníctva podnikateľov v Slovenskej republike.

3 Výsledky a diskusia

Oblasť právnej úpravy účtovania kryptomien nie je doposiaľ upravená žiadnym právnym aktom vo svete. Jednotlivé štáty a medzinárodné organizácie vydávajúce účtovné štandardy ku dňu písania príspevku vypracovali iba štúdie zhrňujúce problematiku kryptomien a problémov s ich uplatnením v praxi. Následné kroky k úprave účtovníctva kryptomien už však podstupené neboli. V rámci Slovenskej republiky Ministerstvo financií Slovenskej republiky (2016) na svojom portáli uverejnilo vyhlásenie, v ktorom z účtovného hľadiska zamietla možnosť považovať kryptomeny peniazmi a vyčíslovať oceňovacie rozdiely zo zmeny ich hodnoty. Neuvádza sa tu však konkrétny postup posudzovania a účtovania kryptomien.

V decembri 2016 sa uskutočnilo zasadnutie Accounting Standards Advisory Forum, ktorého cieľom je napomáhať International Accounting Standards Board pri tvorbe a novelizácii International financial reporting standards (IFRS), ktorého bodom bolo preskúmanie potreby úpravy vykazovania kryptomien v rámci štandardov IFRS. Na tieto účely vypracovala Australian Accounting Standards Board (2016) štúdiu o možnostiach ako upraviť kryptomeny v rámci štandardov IFRS a analýzu možných problémov súvisiacich s danou úpravou. V štúdiu sa uvádzajú štyri možné riešenia posudzovania kryptomien, ani jeden variant však neposkytuje jasnú odpoveď ako kryptomeny z účtovného hľadiska posudzovať. V štúdiu ako aj vo vyjadreniach väčšiny štátov sveta sa odborníci zhodujú, že kryptomeny predstavujú majetok účtovnej jednotky.

Podľa Zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon") sú aktívom účtovnej jednotky ekonomické prostriedky, ktoré sú výsledkom minulých udalostí, od ktorých sa očakáva, že v budúcnosti povedú k zvýšeniu ekonomických úžitkov. Aktíva tvoria majetok a iné aktíva. Na základe analýzy dostupnej literatúry môžeme kryptomeny charakterizovať ako aktívum. Kryptomeny predstavujú ekonomický prostriedok. Kryptomeny účtovná jednotka nakupuje alebo ich získava „miningom“, čo predstavuje minulé udalosť, ktorej výsledkom je vlastníctvo kryptomien. Účtovná jednotka môže kryptomeny predávať alebo ich použiť na nákup tovarov alebo služieb, čím nepriamo dochádza k zvyšovaniu ekonomických úžitkov použitím nakúpených tovarov alebo služieb pri vlastnej podnikateľskej činnosti účtovnej jednotky.

Pri začlenení kryptomien medzi majetok a iné aktíva vychádzame z predpokladu, že kryptomeny sa dajú spoľahlivo oceniť a budeme ich posudzovať ako majetok. Podľa ustanovení zákona sa kryptomeny pri obstaraní kúpou budú oceňovať obstarávacou cenou. V prípade „miningu“ dochádza k vytvoreniu kryptomien vlastnou činnosťou účtovnej jednotky a ocenia sa vlastnými nákladmi.

Majetok z časového hľadiska v účtovníctve účtovnej jednotky delíme na krátkodobý a dlhodobý majetok. Podľa Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej len "postupy účtovania") je dlhodobým majetkom ten majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom je dlhšia ako jeden rok. V prípade, že doba uvedená v predchádzajúcej vete je najviac

jeden rok, majetok považujeme za krátkodobý. Z uvedeného ustanovenia vzniká dvojitý pohľad na kryptomeny.

Prvým pohľadom na kryptomeny je použitie kryptomien ako prostriedku na kúpu a predaj výrobkov, tovarov alebo služieb. V takomto prípade sú kryptomeny krátkodobý majetok účtovnej jednotky. V kategórii krátkodobého majetku môžeme uvažovať o kryptomenách iba ako o zásobách nehmotného charakteru. Kryptomeny nie je možné podľa Ministerstva financií Slovenskej republiky považovať za peniaze a takisto nespĺňajú požiadavky na účtovanie v účtovej skupine 25 – *Krátkodobý finančný majetok*.

Účtovná jednotka po nákupe alebo „miningu“ kryptomeny ďalej neupravuje, drží ich v nezmenenej podobe, nepoužíva ich a nevykonáva na nich technické zhodnotenie až do dňa ich realizácie. Kryptomeny budú teda mať pre účtovnú jednotku charakter nehmotného tovaru. Účtovná jednotka má možnosť vytvoriť si analytický účet k účtu 132 – *Tovar* alebo si v rámci účtovej skupiny 13 – *Tovar* vytvoriť syntetický účet, na ktorom by účtovala o kryptomenách. Počas účtovného obdobia a ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka nedochádza k preceneniu kryptomien. Účtovná jednotka je však povinná na základe zásady opatrnosti účtovať o znížení hodnoty majetku formou opravných položiek ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Formou tvorby opravných položiek vie účtovná jednotka preniesť zníženie hodnoty (kurzu) kryptomeny do výsledku hospodárenia. V prípade výmeny kryptomien za tradičné meny alebo pri kúpe tovarov alebo služieb za kryptomeny účtovná jednotka bude účtovať o nadobudnutí majetku zámenou. Rozdielom medzi obstarávacou cenou kryptomeny a reálnou (menovitou) hodnotou získanej protihodnoty sa následne preniesie rozdiel zo zmeny hodnoty kryptomeny do výsledku hospodárenia.

Druhým pohľadom na kryptomeny je použitie kryptomeny za účelom dlhodobého investovania voľných peňažných prostriedkov za účelom získania zisku zo zmeny hodnoty kryptomien. V takomto prípade sú kryptomeny dlhodobým majetkom. Podľa vlastností a podstaty majetku účtovaného ako dlhodobý finančný majetok by sa kryptomeny obstarané za účelom dlhodobého uloženia peňažných prostriedkov podľa nás mali chápať ako dlhodobý finančný majetok, ako je to napríklad v prípade umeleckých diel, zbierok, predmetov z drahých kovov a pozemkov. Postupy účtovania však upravujú dlhodobý finančný majetok taxatívne a kryptomeny nespĺňajú žiadnu definíciu daného druhu majetku. Z uvedeného dôvodu musí účtovná jednotka účtovať o kryptomenách ako o dlhodobom nehmotnom majetku, ktorý bude účtovať na účte 019 – *Ostatný dlhodobý nehmotný majetok* alebo si vytvorí samostatný syntetický účet v účtovej skupine 01 – *Dlhodobý nehmotný majetok*, kde bude oddelene sledovať stav účtu kryptomien. Pri predaji kryptomien za tradičné meny alebo pri kúpe tovarov alebo služieb za kryptomeny účtuje účtovná jednotka na nákladovom účte predaja dlhodobého nehmotného majetku obstarávaciu cenu kryptomeny a zároveň na výnosom účte tržieb z predaja dlhodobého nehmotného majetku reálnu (menovitou) hodnotu získanej protihodnoty. Rozdielom nákladov a výnosov sa pri realizácii preniesie zmena ceny kryptomeny do výsledku hospodárenia.

V obidvoch riešeniach účtovná jednotka zohľadňuje vo výsledku hospodárenia zmeny hodnoty kryptomien až pri ich realizácii. Na základe zásady opatrnosti však účtovná jednotka musí účtovať iba o dočasnom znížení hodnoty kryptomien formou účtovania o opravných položkách. Z dlhodobého hľadiska cena kryptomien aj napriek krátkodobým výkyvom neustále rastie. Podľa nášho názoru v prípade použitia kryptomien za účelom uloženia voľných peňažných prostriedkov na získanie zisku zo zmeny ich ceny by sa mali vykazovať aj nerealizované oceňovacie rozdiely na dodržanie zásady verného a pravdivého vykazovania skutočností. Reálnu hodnotu kryptomien vieme určiť ako trhovú cenu na burze kryptomien, ktorá napĺňa požiadavky aktívneho trhu. Zároveň pri obstaraní kryptomien za účelom dlhodobého investovania nie je možné v slovenskej právnej úprave účtovníctva aplikovať ustanovenia týkajúce sa dlhodobého finančného majetku, do ktorého by na základe charakteru obstarania kryptomien mali spadať. Dlhodobý finančný majetok je v

postupoch účtovania taxatívne vymedzený a neodráža nové možnosti investovania účtovnej jednotky. Navrhujeme doplniť definíciu dlhodobého finančného majetku o všeobecné ustanovenie, kde by majetok mohol byť klasifikovaný ako dlhodobý finančný majetok a účtovná jednotka mohla použiť špecifické ustanovenia pre takýto druh majetku po splnení podmienok ako existencia aktívneho trhu s daným majetkom, predpokladaný rast cien daného majetku a obstaranie majetku za účelom uloženia voľných peňažných prostriedkov bez ohľadu na formu daného majetku.

Záver

Na základe analýzy dostupnej literatúry a právnej úpravy kryptomien sme zistili nedostatočnú právnu úpravu v oblasti účtovania kryptomien. Účtovné jednotky vlastniace kryptomeny alebo uskutočňujúce operácie s kryptomenami musia postupovať podľa všeobecných ustanovení právnej úpravy účtovníctva. Všeobecné ustanovenia úpravy účtovníctva však nezohľadňuje špecifické vlastnosti a prípady použitia kryptomien. Vzniká preto otázka, či skutočnosti vykázané v účtovnej závierke účtovnej jednotky o kryptomenách spĺňajú požiadavku verného a pravdivého vyjadrenia skutočností o účtovnej jednotke.

V príspevku sme identifikovali dva možné prístupy k účtovaniu kryptomien podľa slovenskej právnej úpravy účtovníctva v závislosti ich spôsobu ich použitia. Ak sú kryptomeny používané na platbu alebo realizáciu iným spôsobom v rámci bežnej činnosti účtovnej jednotky, kryptomeny by sa mali účtovať ako tovar. V prípade držby kryptomien za účelom zhodnotenia v dlhšom časovom období ako jeden rok, o kryptomenách by mala účtovná jednotka účtovať ako o ostatnom dlhodobom majetku. V oboch prípadoch teda ide o majetok účtovnej jednotky.

Nakoľko sa v uvedených možnostiach nejedná ani o peňažné prostriedky ani o finančné nástroje, súčasná legislatíva nepovoľuje účtovať do výsledku rozdiely z precenenia zapríčinené zmenou kurzu kryptomien. Zmena ceny sa vo výsledku hospodárenia účtovnej jednotky premietne až po ich realizácii alebo v prípade zníženia ceny pod hodnotu, za akú boli obstarané, sa ich ocenenie upraví tvorbou opravných položiek.

Literárne zdroje a iné odkazy

Australian Accounting Standards Board. (2016). Digital currency – A case for standard setting activity - A perspective by the Australian Accounting Standards Board (AASB). Retrieved December 7, 2016, from <http://www.ifrs.org/Meetings/MeetingDocs/ASAF/2016/December/1612-ASAF-05-AASB-DigitalCurrency.pdf>.

Coindesk.com. (2017). Bitcoin price. Retrieved August 14, 2017. from <https://www.coindesk.com/price/>.

Coindesk.com. (2017). Ethereum price. Retrieved August 14, 2017. from <https://www.coindesk.com/price/>.

European Central Bank. (2012, October). Virtual Currency Scheme. p 13. Retrieved November 23, 2016, from <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky. (2016). Účtovanie transakcií vo virtuálnej mene Bitcoin. Retrieved November 20, 2016, from <https://podpora.finanncnasprava.sk/539137-%C3%9A%C4%8Dtovanie-transakci%C3%AD-vo-virtu%C3%A1lnej-mene-Bitcoin>.

Opatrenie Ministerstva financií SR č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.